

Dansk landbrug gennem 75 år – udvikling og afvikling

Dansk landbrugs fremtid er et hot politisk emne i disse år. Der er fokus på fødevarekvalitet, biodiversitet, gødskning og udledning af næringsstoffer samt dyrevelfærd. Emnet er ikke blevet mindre aktuelt som følge af den aktuelle klimakrise og diskussionen om den grønne omstilling.

Den nye bog *Dansk landbrug 1945-2022* formidler forskningsviden om landbrugerhvervets udvikling de seneste 75 år. Bogen beskæftiger sig med de konsekvenser, det har haft undervejs for landbrugerhvervets familier – og for biodiversitet, miljø og klima. 11 eksperter fortæller i bogen om en tid med store forandringer for mennesker og husdyr, planter, landskab og dyrkning – og for andelsbevægelse, fællesskab, uddannelse, økologi og madkultur.

Bogens første kapitel er en redegørelse om landbrugets rammevilkår. Man får en konkret forståelse af, hvordan dansk landbrug gennem de sidste femoghalvfjerds år handler meget om ejendomspriser, renteutvikling, landbrugsstøtte, gældsprocenter, diverse reguleringer og dereguleringer og mere end noget andet om de ”skiftende tendenser på de internationale fødevaremarkeder”. Dette har resulteret i en endog meget stærk koncentrationsudvikling. De største virksomheder får en stadig stigende del af den samlede omsætning på markedet.

Det starter i 1945, hvor tæt på en fjerdedel af befolkningen er beskæftiget i landbruget. Ved historiens afslutning er der 62.000 tilbage, og landbrugets andel af bruttonationalproduktet er nede på

to-tre procent. Dertil kommer gælden, et monstrum på tre hundrede milliarder kroner (hvoraf 60 procent er med variabel rente).

Og en klar udvikling i retning af større anlæg med flere dyr og flere anlæg med større dyr.

Strukturudviklingen er næsten fuldendt. De danske landskaber sætter naturlige grænser for fusioner og opkøb og tilbage står kun muligheden for at ekspandere i udlandet på tværs af landegrænser.

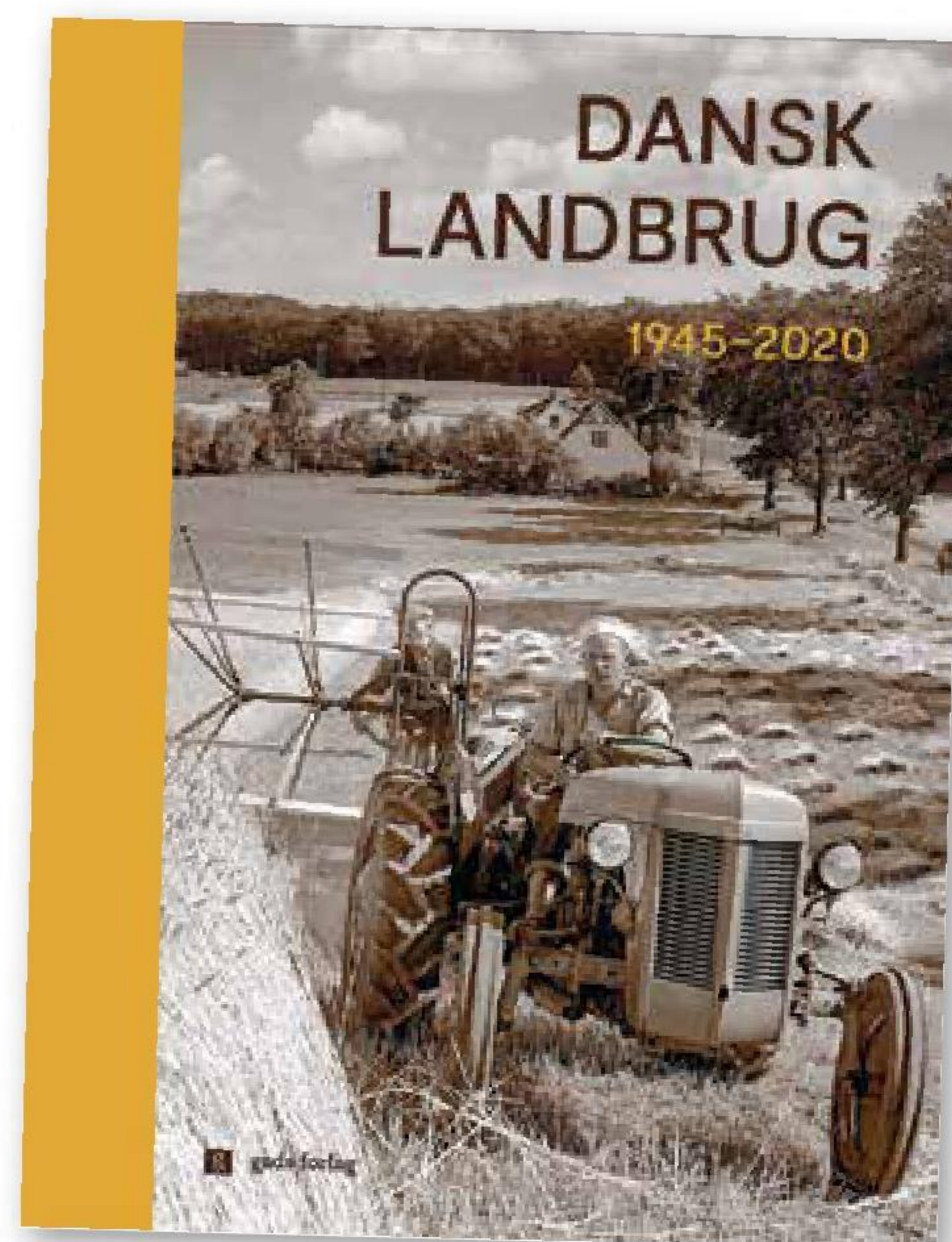
Store danske selskaber køber op i udlandet, og omvendt: Ikke-danske selskaber køber store danske landbrug, efterhånden som de kollapser. Den deregulerede landbrugslovgivning tillader, at alle kan købe landbrugsejendomme uden at udviklingen monitoreres og overvåges. Den danske jord er på udsalg. Budskabet er klart i bogen.

Dette er kendt stof for danske landinspektører via strukturbestemmelser i landbrugsloven og sammenhæng med udstykningsloven og reglerne om landbrugspligt. Landinspektørfaget har administreret denne lovgivning og været operatører på denne strukturudvikling. Dette skriver ingen af eksperterne noget om. Men vi ved det. Og når landbrugspligten på arealer og ejendomme skal udfases og afløses af naturpligt, kan vi løse denne opgave til samfundets og lodsejernes tilfredshed. Eller når der skal være plads til at beskytte grundvand, rejses skov eller ekstensiveres vådområder – så kan landinspektørerne finde løsningen.

De øvrige kapitler i bogen beskæftiger

sig med redskabernes udvikling, bygningerne i landskabet, husdyrenes udvikling, andelsbevægelsens forandring, udviklingen for landbrugskulturen og -kvinderne. Og disse kapitler berører alle det grundlæggende spørgsmål: Hvad skal der dog blive af dansk landbrug?

Alt sammen er det skrevet i et nøgternt, formidlende og godt sprog. ◀◀

Dansk landbrug 1945-2020
ved Gudrun Gormsen (red.)
Gads Forlag, november 2022
480 sider, hardcover
Vejledende pris: 349,95 kr.